



**אם כל כך טוב  
אז למה כל כך רע?  
<<< עזרא דלומי על המצב**

## שוק ההעברות

בשתי מערכות הבנויות על יצר התחרות, שמבחנו הוא מבחן של הישרדות, פופולריות, יציבות, יכולת ליצור מסורת ארוכת שנים ויכולת להתחדש.

מבט על הקבוצות המצליחות ביותר יגלה כמה דברים: הן מכילות מרכיב משמעותי של שחקני בית, המאפשרים התחדשות פנימית מתמדת ומהווים גשר רגשי אל הקהל, אשר חש שהם 'שלו' והופך אותם לסמל; המשחק של הקבוצות הללו פתוח, יצירתי ולא מסתגר; מתקיימת אינטראקציה חיובית בין הקבוצה לאוהדים המפתחים תחושת שייכות בלתי מותנית; ישנו ניהול נכון ומאמץ מתאים, היודע לקיים יחסי אנוש טובים עם השחקנים "כדי להוציא מהם את המקסימום". וישנו כמובן התקציב, אשר חלקו לפחות, תלוי ביכולת למכור את המוצר לאוהדים, המוכנים לרכוש מנוי ברגע שהם "מריחים" הצלחה.

\*\*\*

לא מדובר במדע מדויק, אבל אם בוחנים את רוב הקבוצות (הכדורגל לדוגמה) - בארץ ובחור"ל - שהן מצליחות ובעלות מסורת, מגלים שרוב המרכיבים הללו, במינוח כזה או אחר, מצויים במתכון. לא תמיד הן בצמרת, לעתים יש להן עונות שפל, אבל הן תמיד בליגה הגבוהה.

אכן, המערכת המפלגתית הולכת ונעשית דומה לליגת כדורגל או כדורסל. יש כוכבים עם תג מחיר, יש מדד של כמה קהל הם מביאים לאצטדיון ואיזה משבצת הם ימלאו בקבוצה - מר ביטחון, מר מוסר, או מיסטר קליין - וישנו, כמובן, שוק ההעברות שמתחיל לתסוס ערב פתיחת הליגה, סליחה - ערב מערכת הבחירות. ברחש בחש אינסופי יוצאים הסקאוטים (מגלי כישרונות) המפלגתיים לאתר שחקני רכש, לתור אחר הכוכב התורן, להציגו לקהל במסיבת עיתונאים, כשהוא לבוש בחולצת האגודה החדשה, או החדשה-ישנה, לדבר בשבחו ולספר על האיכויות שהוא מביא לקבוצה. הרכש, כמובן, ממלא את חלקו בהצגה: הוא מפרגן לבעלים שהביאוהו עד הלום, מספר כמה הוא השביח עם הזמן ומבטיח "לשכוח" את מחלוקות העבר ולעשות הכל כדי להביא אליפות, כי "מה שחשוב זה המועדון".

השוואה המערכת הפוליטית לליגה של ענף ספורט כלשהו יכולה אולי להיראות כסוג של שעשוע, אבל היא יותר מזה. דימויים הם גם כלי לסימולציה יעילה, המאפשרת לבחון את המציאות באופן מזוקק יותר, פחות רגשני, תוך התמקדות ב'אישיו' ולא באיש זה או אחר, ולעתים אף להסיק מסקנות ראויות. מדובר

הרכש, כמובן, ממלא את חלקו בהצגה: הוא מפרגן לבעלים שהביאוהו עד הלום, מספר כמה הוא השביח עם הזמן ומבטיח "לשכוח" את מחלוקות העבר ולעשות הכל כדי להביא אליפות, כי "מה שחשוב זה המועדון".

אמת, לאורך השנים היו כמה מקרים יוצאי דופן בהם הבליוח כמה קבוצות שהתבססו על שחקני רכש בלבד, תוצר של בעלים ששפכו הרבה כסף וציפו לבוננזה מהירה, אך אורן כבה במהירות.

### קצה הקרחון

#### מחיר ההפרטה: ירידה בתוחלת החיים

מחקר של החוקרים דניאל סטולקר, לורנס קינג ומרטין מק'ק' קובע, כי ההפרטה של מדינות במזרח אירופה גרמה לעלייה חדה בשיעור התמותה בקרב גברים בגיל העבודה (גיל 15-59) עקב עלייה באבטלה וירידה בשיעור התמיכה הממשלתית בשירותי בריאות. על פי נתוני המחקר חלה עלייה של 12.8% (במוצט) בשיעור התמותה של גברים בגיל העבודה בין השנים 1989-2002. זו התלוותה לעלייה חדה בשיעור האבטלה - 56% במוצט. הנתונים הקשים ביותר הם ברוסיה, קזחסטן, לטביה, ליטא ואסטוניה, בהן נרשמה עלייה ממוצעת של 305% בשיעור האבטלה, ו-42% בשיעור התמותה. ("15.01.09, Ynet). המערכת אומרת: מי אמר שתוחלת חיים גבוהה היא יעילה?

הפרט לצרכיו של הציבור, ובהשאלה מקבוצת כדורגל - בין האגו של השחקן שרוצה כל הזמן לכדרר, למשחק הקבוצתי ולהצלחתו של המועדון. במקרה הזה, מה שקבע הוא רצונם של השחקנים - חלקם כבר הרבה מעבר לשיא כושרם - להיכלל בהרכב בכל מחיר, ללא קשר ליכולתם, ולעזאזל המועדון. זהו כשל של הג'נרל מנג'ר ברק, שאפשר לזה לקרות.



\*\*\*

מפלגות אווירה נולדו על רקע מחדלים, אווירה עכורה וצינורות סתומים במפלגות המסורתיות, הוותיקות. ד"ש בעקבות ההסתאבות בעבודה; 'המרכז' בתגובה לשלטון נתניהו הראשון; שינוי - בגלל חרדת מעמד הביניים; הגמלאים על רקע הזנחת הזקנים; העולים על רקע קשיי השתלבותם.

התיקון לא יבוא על ידי הצטרפות למפלגת אווירה חדשה, אלא על ידי פתיחת הצינורות הסתומים במפלגת הבית. גם בגלל שזה 'הבית', אבל בעיקר משום שמדובר במפלגה עם סדר יום כולל, שאיננו רק שטחים, או רק כסף לזקנים, או רק פוליטיקה 'אחרת' (מה זה?), אלא סדר יום כלכלי חברתי בטחוני שהנושאים הללו הם חלק בלתי נפרד ממנו ועם מספר ח"כים בולטים בעלי אידיאולוגיה סוציאל-דמוקרטית נטו.

התארגנות סוציאל דמוקרטית חזקה, שאי אפשר יהיה בלעדיה, תיאלץ לפתוח את הצינורות הסתומים. במקום להצטרף למפלגת אווירה, עדיף 'לנקות' את האווירה במפלגת הבית ולייתר את הצורך במפלגות אווירה נוספות.

אמת, לאורך השנים היו כמה מקרים יוצאי דופן בהם הבליוח כמה קבוצות שהתבססו על שחקני רכש בלבד, תוצר של בעלים ששפכו הרבה כסף וציפו לבוננזה מהירה, אך אורן כבה במהירות. הן ניבנו זמנית מחולשתן של האריות, אך לא הפכו לאריות בעצמן. זה היה מופע אד-הוק.

בשנות הששים של המאה הקודמת היתה הפועל רמת גן אוסף גדול של שחקני רכש. היא צצה מן התחתית, לקחה אליפות ועפה כעבור שנה מן הליגה; לפני כמה שנים ניסתה עירוני אשדוד לחזור על המתכון הזה וכמעט התפרקה. גם הפועל חיפה, שבעליה שלח יד בנפשו, היתה כזו: עם מלאי שחקני רכש, נטלה אליפות, ותיכף עפה לליגה הארצית.

בארץ היו מקבילות פוליטיות ברורות לקבוצות הללו: מפלגות 'אווירה' כמו ד"ש, מפלגת המרכז ושינוי של טומי לפיד, שכולן הבליוח במהירות וכבו כעבור קדנציה. כיום זאת מפלגת הגמלאים שעומדת ללכת בדרכן ואין לדעת עדיין מה צופן העתיד למפלגת הרכש שמקימה עכשיו מרצ.

\*\*\*

איפה מפלגת העבודה במשל הזה? ובכן, יש לה מסורת, יש לה ותק, יש לה אוהדים, לאחרונה יש לה מחלקת נוער לא רעה ואפילו אוהדים פוטנציאליים. **הבעיה היא במשחק הבונקר שלה, שהיא מנהלת אותו דווקא בשעה שנראה כי הרוח החלה לנשוב בגבה.** חרדים מאימת הירידה בסקרים, מבקשים ברק ועוד כמה מראשיה להקפיא את ההרכב, לא לגעת במה שיש, עושים ניסיון נואש לשמור על הקיים. הרוחות המנשבות בחוץ - של היוואשות מכלכלת השוק החופשי נוכח המפולות שגרמה, ותחייה מחודשת ומתבקשת של השיח הסוציאל דמוקרטי - מזמינות תהליך של בחירות פנימיות עם דיונים פתוחים ולא הסתגרות של צב בשריונו. בעידן שבו כולם נראים כתאומי קדימה, מן ההכרח להתניע דיון ציבורי במסגרת של בחירות פנימיות פתוחות, שבסופו תעוצב תעודת זהות סוציאל דמוקרטית מובחנת. ואולם נראה שהפחד מן הסקרים יצר חולשה המזינה את עצמה, מניעה תהליך התקפדות ומניבה סקרים מפחידים עוד יותר. שהרי הציבור רואה את המראות, שומע את הקולות ומאיים להדיר את פתקי ההצבעה שלו.

בסוציאל דמוקרטיה נהוג לווסת בין כוחו של

הרוחות המנשבות בחוץ

- של היוואשות מכלכלת

השוק החופשי נוכח המפולות

שגרמה, ותחייה מחודשת

ומתבקשת של השיח

הסוציאל דמוקרטי - מזמינות

תהליך של בחירות פנימיות

עם דיונים פתוחים ולא

הסתגרות של צב בשריונו.